

Dėl pavyzdinio projekto „Regionų žaliosios ekonomikos trumposios maisto grandinės tvaraus vystymo sistemos“ rengimo ir įgyvendinimo

VYTAUTO DIDŽIOJO
UNIVERSITETO
ŽEMĖS ŪKIO
AKADEMIJA

prof. dr. Rimantas Dapkus
Vytauto Didžiojo universiteto
Žemės ūkio akademijos
tarybos narys

1

EUROPOS ŽALIOJO KURSO 2050 NUOSTATOS IR TIKSLAI

What is the European Green Deal?

December 2019
#EUGreenDeal

The European Green Deal is about **improving the well-being of people**. Making Europe climate-neutral and protecting our natural habitat will be good for people, planet and economy. No one will be left behind.

The EU will:

- Become climate-neutral by 2050
- Protect human life, animals and plants, by cutting pollution
- Help companies become world leaders in clean products and technologies
- Help ensure a just and inclusive transition

"The European Green Deal is our new growth strategy. It will help us cut emissions while creating jobs."
Ursula von der Leyen, President of the European Commission

"We propose a green and inclusive transition to help improve people's well-being and secure a healthy planet for generations to come."
Frans Timmermans, Executive Vice-President of the European Commission

93% of Europeans see climate change as a serious problem

93% of Europeans have taken at least one action to tackle climate change

79% agree that taking action on climate change will lead to innovation

2019 m. lapkričio 19 d. Europos Komisijos pirmininkė Ursula von der Leyen **pristatė „Europos žaliąjį kursą“ – planus iki 2050 m. pasiekti, kad ES taptų klimatui neutrali.** Europos žaliasis kursas - tai siekis tapti pirmuoju neutralaus poveikio klimatui žemynu.

2016 m. mokslškai patvirtintas ir paskelbtas **Žemės naujas amžius – antropocenas**, tai liudijimas, kad klimato kaita ir aplinkos būklės blogėjimas kelia egzistencinę grėsmę Europai ir Pasauliui. Kad Europa įveiktų šiuos iššūkius, jai reikia naujos augimo strategijos, pagal kurią Europos Sąjunga taptų moderniu, efektyviai išteklius naudojančiu ir konkurencingu regionu, kuriame:

- ❖ iki 2050 m. nebebūtų išmetama šiltnamio efektą sukeliančių dujų;
- ❖ ekonomikos augimas būtų atsietas nuo išteklių naudojimo didėjimo;
- ❖ nebūtų paliktas nuošalyje nė vienas žmogus ir nė viena vietovė.

Europos žaliojo kurso šerdis yra **Jungtinių tautų darnaus vystymo strategija 2030 m.**, prie kurios jungiasi didžiulis tinklas tarptautinių, nacionalinių, regioninių strategijų, programų bei planų.

ES KETINA:

iki 2050 m.
neutralizuoti
poveikį klimatui

apsaugoti žmonių
gyvybes, gyvūnus ir
augalus mažindama taršą

padėti įmonėms tapti pasaulio
lyderėmis švarių produktų ir
technologijų srityje

padėti užtikrinti
teisingą ir įtraukią
pertvarką

Europos žaliasis kursas yra mūsų naujoji augimo strategija. Jis padės mums kuriant darbo vietas mažinti išmetamą teršalų kiekį.

Europos Komisijos Pirmininkė Ursula von der Leyen

Siūlome žaliąją ir įtraukią pertvarką, kad pagerintume žmonių gerovę ir ateities kartoms išsaugotume sveiką planetą.

Vykdomasis Europos Komisijos pirmininko pavaduotojas Fransas Timmermansas

93 %
europiečių klimato
kaitą laiko rimta
problema

93 %
ėmėsi bent vieno
kovo su klimato
kaita veiksmo

79 %
sutinka, kad klimato
kaitos srityje imantis
veiksmų bus skatinamos
inovacijos

3

REGIONŲ VAIDMUO DARNAUS VYSTYMO STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMUI

**Policy Innovations
Transformative Change**

**Keiskime mūsų pasaulį:
Darnaus vystymosi
darbotvarkė iki 2030 metų**

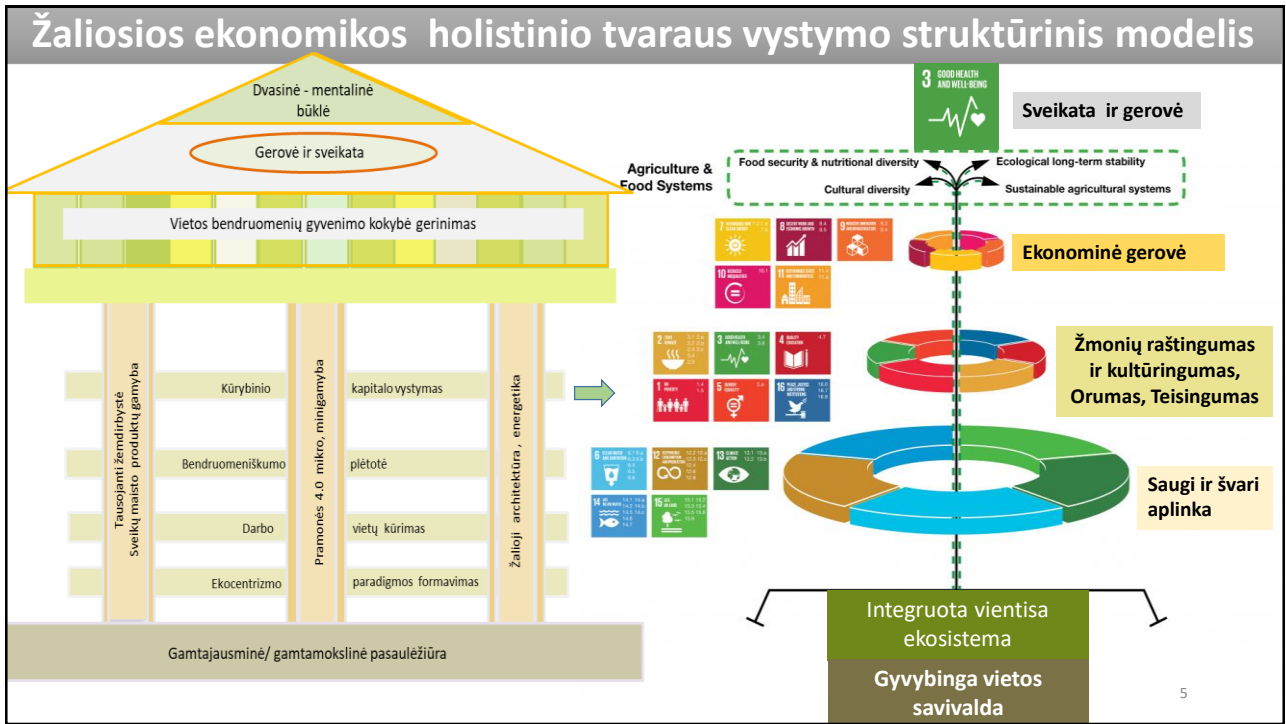
1 NO POVERTY	2 NO HUNGER	3 GOOD HEALTH	4 QUALITY EDUCATION	5 GENDER EQUALITY	6 CLEAN WATER AND SANITATION
7 AFFORDABLE ENERGY	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH	9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE	10 REDUCED INEQUALITIES	11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES	12 RESPONSIBLE CONSUMPTION
13 CLIMATE ACTION	14 LIFE BELOW WATER	15 LIFE ON LAND	16 PEACE AND JUSTICE	17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS	THE GLOBAL GOALS

**ROADMAP
FOR LOCALIZING THE SDGs:
IMPLEMENTATION
AND MONITORING AT
SUBNATIONAL LEVEL**

**JŲ STRATEGIJOS 2030 NUBRĖŽTŲ TIKSLŲ
ĮGYVENDINIMO REKOMENDACINIS PLANAS
REGIONŲ IR VIETOS SAVIVALDOS LYGMENYJE**

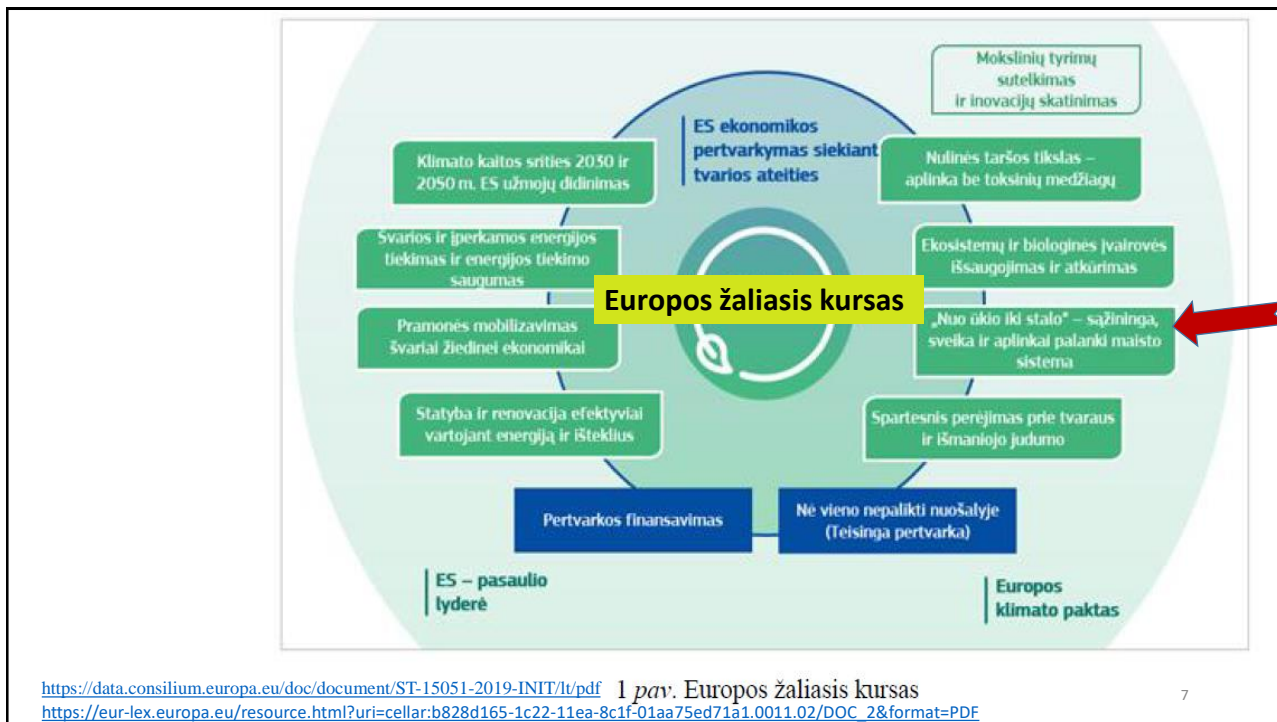
1 NO POVERTY	2 NO HUNGER	3 GOOD HEALTH	4 QUALITY EDUCATION	5 GENDER EQUALITY	6 CLEAN WATER AND SANITATION
7 AFFORDABLE ENERGY	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH	9 INDUSTRY AND INFRASTRUCTURE	10 REDUCED INEQUALITIES	11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES	12 RESPONSIBLE CONSUMPTION
13 CLIMATE ACTION	14 LIFE BELOW WATER	15 LIFE ON LAND	16 PEACE AND JUSTICE	17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS	THE GLOBAL GOALS EARS

4

The 'Green Deal Going Local' working group is a new initiative of the European Committee of the Regions that aims at placing cities and regions at the core of the European Green Deal and ensure that both the EU's sustainable growth strategy and the COVID-19 recovery plan translate into direct funding for cities and regions and tangible projects for every territory.

<https://cor.europa.eu/en/engage/Pages/green-deal.aspx>

TVARI EUROPOS MAISTO PRODUKTŲ SISTEMA - ŽALIOJO KURSO STRATEGIJOS KERTINIS AKMUO

Nuo lauko iki stalo
Europos žaliasis kursas

2021–2027 m. ES biudžetas

- 40% mažinti taršą, dar padidinti biudžetą, kad būtų galima kovoti su klimato kaita.
- 30% galybų sustiprinti ir kurti, kad būtų galima išlaikyti švarius žemės ūkio produktus.

2020 m. gegužinė konferencija priėmė strategiją „Nuo ūkio iki stalo“ – kuriai bus skirtas

- atitinkanti kaip Europos žaliasis kursas ir nacionaliniai programiniai teisės aktai
- skaitmeninis žemės ūkis
- atitinkanti kaip Europos žaliasis kursas
- atitinkanti kaip Europos žaliasis kursas
- atitinkanti kaip Europos žaliasis kursas
- atitinkanti kaip Europos žaliasis kursas

From Farm to Fork:
Our food, our health, our planet, our future

The European Green Deal

May 2020 #EUGreenDeal

Moving towards a more healthy and sustainable EU food system, a corner stone of the European Green Deal

- Make sure Europeans get healthy, affordable and sustainable food
- Tackle climate change
- Protect the environment and preserve biodiversity
- Fair economic return in the food chain
- Increase organic farming

<https://www.leap4fnssa.eu/farm-to-fork-strategy-for-a-fair-healthy-and-environmentally-friendly-food-system/>

2030 Targets for sustainable food production

PESTICIDES	NUTRIENT LOSSES	ANTIMICROBIALS	ORGANIC FARMING
 <p>50%</p>	 <p>50%</p>	 <p>50%</p>	 <p>25%</p>
<p>Reduce the overall use and risk of chemical and hazardous pesticides</p>	<p>Reduce nutrient losses by 50% whilst retaining soil fertility, resulting in 20% less fertilisers</p>	<p>Reduce sales of antimicrobials for farmed animals and aquaculture</p>	<p>Increase the percentage of organically farmed land in the EU</p>

#EUFarm2Fork #EUGreenDeal

<http://eueuropaunida.blogspot.com/2020/05/from-farm-to-fork-towards-more.html>

ŽALIOSIOS EKONOMIKOS KRYPTYS, ŽALIŲJŲ DARBO VIETŲ APLINKOS IR MECHANIZMŲ KŪRIMUI

Įgūdžių įgijimo rėmimas ir skatinimas žaliosios ekonomikos plėtrai

UNESCO will promote green skills for a smooth transition to greening economies

Tarpsektorinių projektų skatinimas

UNESCO will foster cross-sectoral approaches of TVET

Skaitmeninių technologijų skatinimas

UNESCO will support Member States to leverage digital technologies and close the digital divide

10

BOX 0.1 State of the environment reporting in Europe at a glance (cont.)

Environmental media (air, water & land)

Emerging themes

Themes

- Biodiversity and nature
- Freshwater
- Land and soil
- Marine environment
- Climate change
- Air pollution
- Waste and resources in a circular economy
- Chemical pollution
- Environmental noise
- Industrial pollution

Sectors

- Agriculture
- Marine fisheries and aquaculture
- Forestry
- Transport
- Eco-Industries

Systems and sustainability transitions

- The food system
- The energy system
- The mobility system
- Sustainability transitions

Fundamental changes in lifestyles, production and consumption, knowledge and education are needed for Europe to transition towards sustainability.

System transitions are needed to achieve the EU's 2050 vision of a sustainable, climate-neutral economy.

11

EEA
European Environment Agency

<http://www.eea.eu.int>

Europos aplinkos būklės analizė ir raidos perspektyvos

#SOER 2020
THE EUROPEAN ENVIRONMENT — STATE AND OUTLOOK
European Environment Agency

21 amžiaus pagrindiniai iššūkiai

Ataskaita apie Europos aplinkos būklės ir raidos perspektyvas (SOER) skelbiama labai svarbiu metu. Turime neatidėliodami spręsti tvarumo iššūkius, dėl kurių reikia **skubiai priimti sisteminius sprendimus**. Būtent tokia yra nedviprasmiška žinia politikos formuotojams Europoje ir visame pasaulyje. Pagrindinis šio amžiaus siekis – visame pasaulyje **užtikrinti vystymąsi, tinkamai suderinanti visuomenės, ekonomikos ir aplinkos aspektus**.

Europa turi rasti būdų, kaip pertvarkyti pagrindines visuomenines sistemas, kurios lemia neigiamą poveikį supančiai aplinkai bei klimatui ir turi įtakos sveikatai, iš naujo įvertinant ne tik technologijas ir gamybos procesus, bet ir vartojimo modelius bei gyvenimo būdą. Todėl nedelsiant reikia imtis **bendrų veiksmų įvairiose politikos srityse, įtraukiant visas visuomenės grupes, kad būtų galima užtikrinti sisteminius pokyčius**.

12

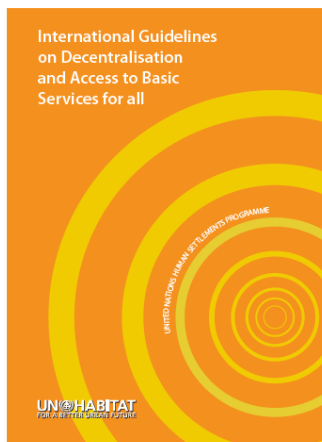
LIETUVOS DARNAUS VYSTYMO SI IŠŠŪKIAI

Atsižvelgiant į vidaus ir išorės aplinkos analizę, išskiriami 5 sisteminiai iššūkiai, kuriems įveikti ateinantį dešimtmetį reikia sutelkti pastangas:

- Menkas ekonomikos produktyvumas;
- Auganti socialinė atskirtis ir nelygybė;
- Netenkinanti švietimo kokybė ir dideli ugdymo netolygumai;
- Dideli regioniniai skirtumai;
- Spartėjanti klimato kaita ir blogėjanti supančios aplinkos būklė.

2020-2030 m. Nacionalinis pažangos planas

13

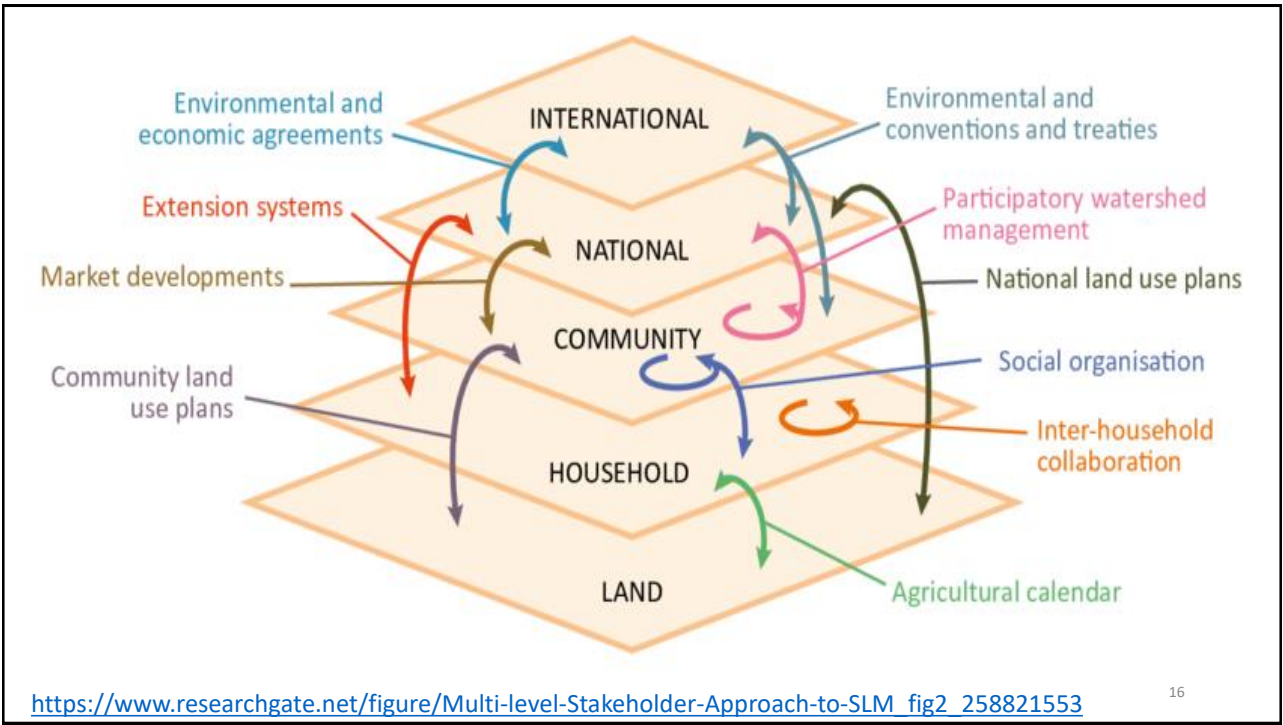
An enabling environment for the localization of SDGs includes:

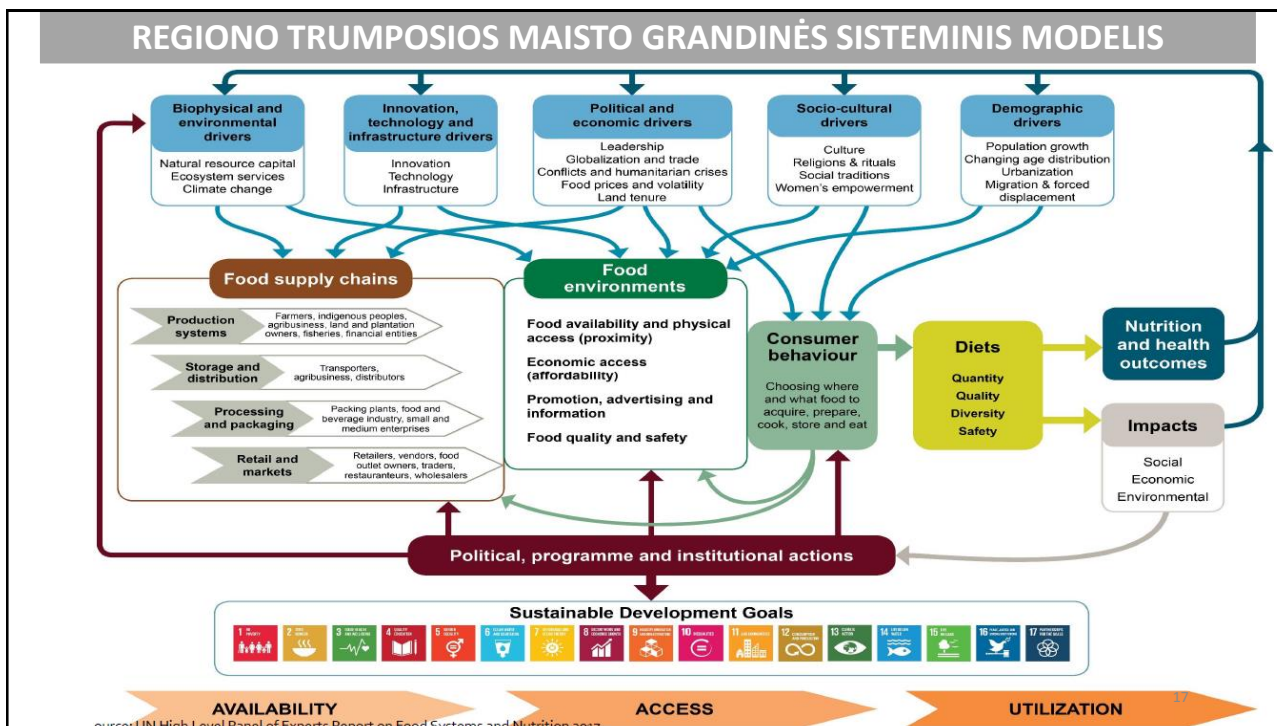
- **A legal and political framework** that guarantees democracy and respect for human rights;
- **A legislative body and level of decentralization** that recognizes local and regional governments as an autonomous level of government with legal powers, financial autonomy, clearly defined roles and responsibilities and the capacity to defend the voice of citizens before national authorities;
- **Multi-level governance mechanisms** and multi-stakeholder partnerships;
- **Recognition of the need to make financial transfers** from the central government to local and regional governments in order to correct imbalances between the tasks assigned to them and their limited resources. Local and regional governments should also have the legal power to set their own taxes, with the aim of effectively implementing their locally defined development pathways and ensuring accountability to local communities.

14

https://www.uclg.org/sites/default/files/roadmap_for_localizing_the_sdgs_0.pdf

<p>Multilevel governance approach</p>	<p>IMPLEMENTATION</p>
<p>I. At territorial level, coordination and dialogue spaces (Territorial Working Groups) have been institutionalized in most territories through decrees, co-financing of operational costs, personnel seconding and, in general, the adoption of models of international development cooperation management.</p>	<p>Cooperative governance to establish shared priorities National governments should mobilize and engage local and regional institutions and stakeholders in a dialogue on the priorities that should be addressed by the SDGs. The following governance mechanisms should be activated to make this possible:</p> <p>Multi-level governance platforms should ensure coherence between the sectoral priorities of national government departments and those of local and regional governments.</p> <p>Inter-municipal cooperation, including cross border cooperation where appropriate, should be used by local governments to jointly assess their needs, define their SDG priorities and develop programmes and plans at territorial level. Local and regional governments should work together to guarantee a more integrated and efficient approach to territorial development through cooperation in service delivery, infrastructures and, where possible, through the pooling of resources and capacities.</p> <p>Peer learning and teamwork can be an effective way to improve service delivery, change working methodologies and promote problem-based learning. For local and regional authorities of similar backgrounds peer learning is a mechanism to encourage one another and improve their political and technical decision making and performance.</p>
<p>https://www.uclg.org/sites/default/files/roadmap_for_localizing_the_sdgs_0.pdf</p>	<p>15</p>

Challenging Futures of Science in Society

Emerging Trends and cutting-edge issues

the **MASIS** report

General Public

Citizens

Posakis, „kad mokslas yra per svarbus, kad būtų paliktas mokslininkams“, parodo mokslo integravimo į visuomenę iššūkį. Mokslas turi dalyvauti visuomenės gyvenime, tačiau tokiu būdu, kad jos kūrybinę galią paverstų tiesioginiu interesu.

18

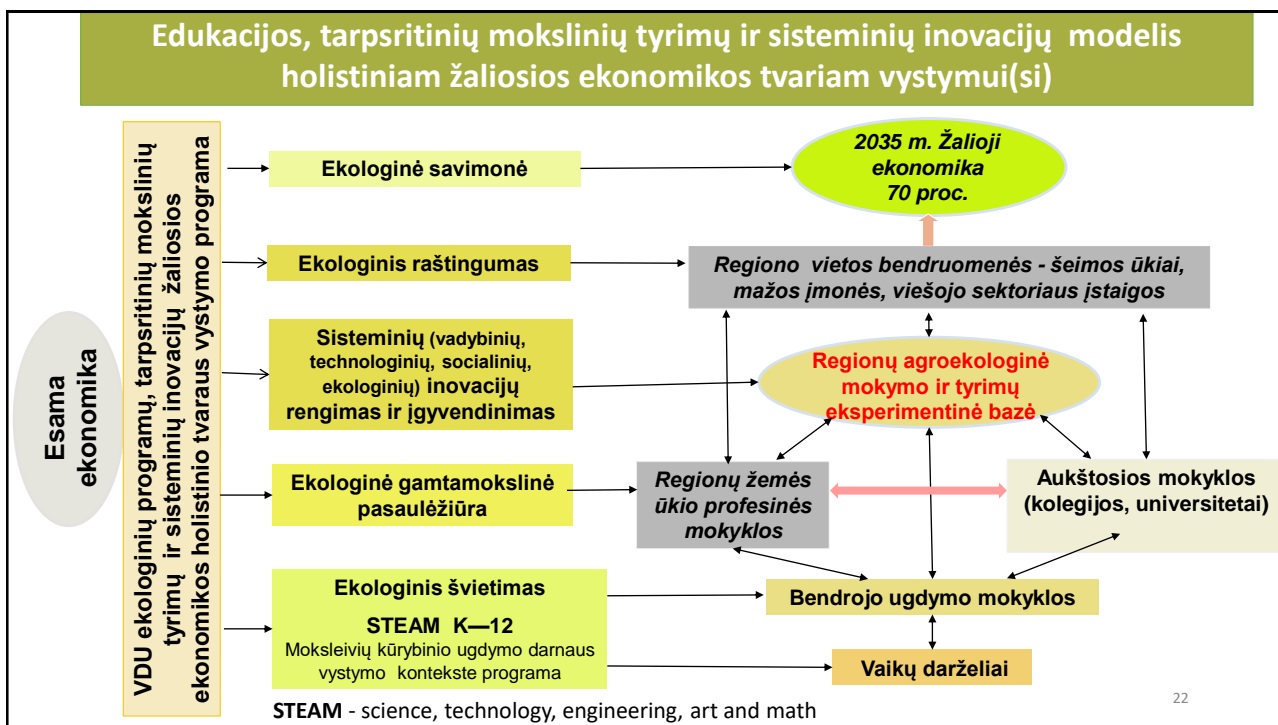
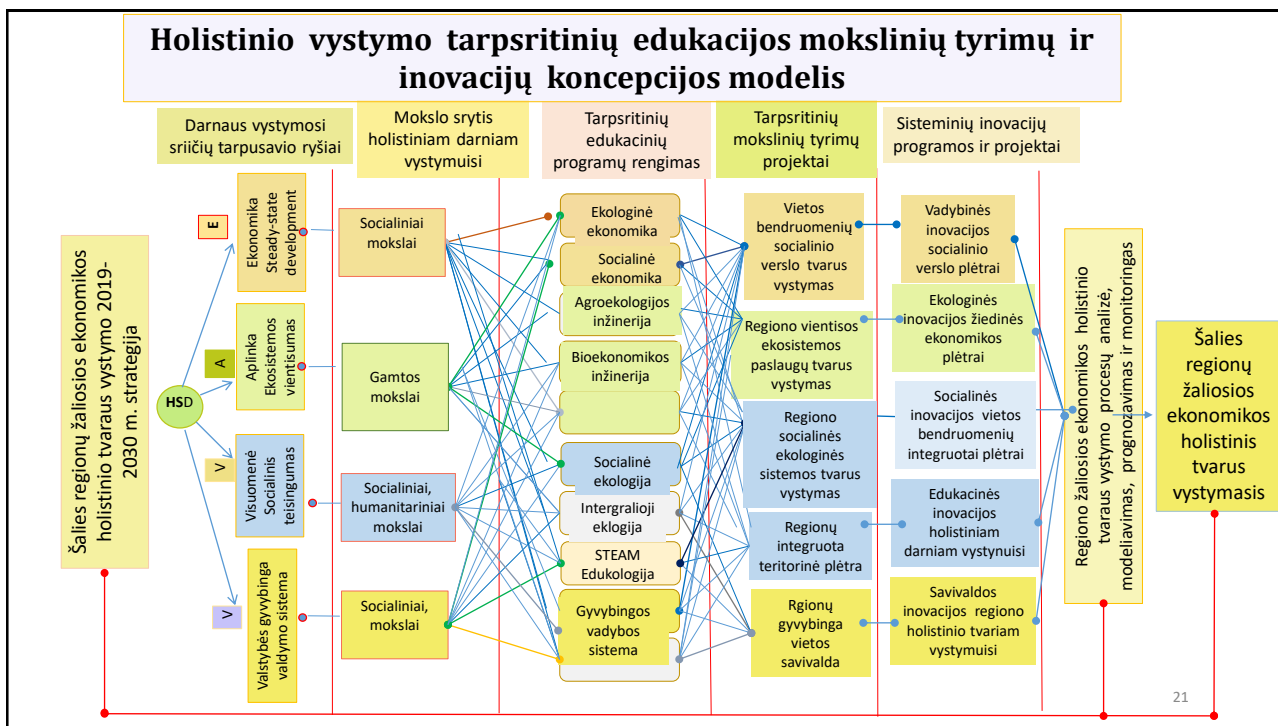
*Valstybės ir visuomenės tvarios raidos ir vystymo paradigma reikalauja intelektualio, socialinio, kultūrinio, kūrybinio kapitalo, holistinio mąstymo bei sisteminių žinių plėtotės **

XXI AMŽIAUS EDUKACIJOS PARADIGMŲ KAITA

DABARTIS

ATEITIS *

• Informacijos transliavimas ir kontrolė	→	• Idėjų generavimo skatinimas
• Dominuoja fragmentuotas požiūris	→	• Kontekstinė
• Abstraktus pateikimas	→	• Vertybinių nuostatų formavimas
• Orientuota į objektą	→	• Orientuota į žmogų
• Mechaninis požiūris	→	• Kūrybinio aktyvumo žadinimas
• Atskiros mokslo disciplinos	→	• Tarpdisciplininė, tarp-sritinė
• Analitinis mąstymas	→	• Daugidimensinių paradigmų rėmuose
• Specifinės paradigmos rėmuose	→	• Integralus mąstymas
• Profesinė orientacija	→	• Asmenybės saviaktualizacija

VILNIAUS REGIONO TRUMPOSIOS SVEIKŲ MAISTO PRODUKTŲ GAMYBOS POTENCIALAS

Gyventojų skaičius - 40 000 tūkst.
Žemės ūkio naudmenų kiekis - 61 800 ha
Ūkių skaičius virš. vieno ha - 3900 vnt.
Maisto produktų gamybos
Potencialas - 70 mln.Eur.

Gyventojų skaičius - 17 300 tūkst.
Žemės ūkio naudmenų kiekis - 32 900 ha
Ūkių skaičius virš. vieno ha - 3 250 vnt.
Maisto produktų gamybos
Potencialas - 30 mln.Eur.

Gyventojų skaičius - 24 900 tūkst.
Žemės ūkio naudmenų kiekis - 11 500 ha
Ūkių skaičius virš. vieno ha - 1 740 vnt.
Maisto produktų gamybos
Potencialas - 43 mln.Eur.

Gyventojų skaičius - 33 600 tūkst.
Žemės ūkio naudmenų kiekis - 32 600 ha
Ūkių skaičius virš. vieno ha - 2 800 vnt.
Maisto produktų gamybos
Potencialas - 59 mln.Eur.

Gyventojų skaičius - 27 800 tūkst.
Žemės ūkio naudmenų kiekis - 31 000 ha
Ūkių skaičius virš. vieno ha - 3 900 vnt.
Maisto produktų gamybos
Potencialas - 49 mln.Eur.

Gyventojų skaičius - 95 900 tūkst.
Žemės ūkio naudmenų kiekis - 97 900 ha
Ūkių skaičius virš. vieno ha - 7 150 vnt.
Maisto produktų gamybos
Potencialas - 167 mln.Eur.

Gyventojų skaičius - 33 190 tūkst.
Žemės ūkio naudmenų kiekis - 48 800 ha
Ūkių skaičius virš. vieno ha - 5 050 vnt.
Maisto produktų gamybos
Potencialas - 58 mln.Eur.

VYTAUTO DIDŽIOJO
UNIVERSITETAS

AČIŪ

Rimantas.Dapkus@VDU.LT